

EL QUATRE D'AGOST¹

Lev Trotski

4 de juny de 1933

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “El cuatro de agosto”, en, *Escritos* Tomo IV, volumen 2, Editorial Pluma, Bogotá, 1976, pp. 386-391.

Aquells que són incapaços de respondre als arguments fonamentals s'oculten darrere de consideracions de tipus secundari. Tant els brandleristes com els stalinistes s'enfureixen per la nostra comparació del 5 de març de 1933 amb el 4 d'agost de 1914. Si fem a una banda els atacs d'indignació moral, o els simples insults, totes les objeccions es redueixen al següent: a) en 1914 la socialdemocràcia recolzà el govern de Guillem II; la burocràcia stalinista mai ha donat el menor indici de que recolzarà el govern de Hitler; b) el Partit Comunista Alemany continua treballant, publicant, en fi, lluitant; seria un error “subestimar” les seues forces. La socialdemocràcia no morí després del 4 d'agost; continuà existint, fins i tot arribà al poder.

Cap analogia històrica és vàlida fora de certs limites que la justifiquen. Sabem perfectament bé que el PC Alemany stalinista és diferent de la socialdemocràcia prebèl·lica i que el 5 de març (tant pel seu caràcter com pels seus resultats) és diferent del 4 d'agost. Utilitzem l'analogia per a dir que, així com el rol progressista del partit de Bebel arribà a la seua fi en el llindar de la guerra, el paper revolucionari del PC Alemany ha arribat a la seua fi en el llindar de la dictadura feixista. Aquells que compliquen aquesta analogia amb consideracions que no tenen relació amb el problema demostren la seua incapacitat per a raonar en termes històrics concrets, és a dir, per a pensar dialècticament.

Lenin comparà la pau de Brest-Litovsk amb la pau de Tilsit. No és difícil refutar aquesta analogia amb desenes de veritats elementals: Prússia lluitava per la seua independència nacional, els soviets per defensar un nou règim social; la pau de Tilsit fou signada per la monarquia, la de Brest-Litovsk pel partit del proletariat, etcètera. Però cap d'aquests llocs comuns es refereix a l'essència del problema que ens interessa. Ens veiérem obligats a signar la pau de Brest-Litovsk per tal de sucumbir completament davant l'enemic i reagrupar les nostres forces a fi de

¹ “El quatre d'agost”, *The Militant*, 8 de juliol de 1933.

continuar lluitant per la llibertat. En aquest sentit hom pot parlar d'una "pau de Tilsit".

Els stalinistes i els brandleristes han rebutjat també l'analogia entre el règim prefeixista en Alemanya (gabinets "presidencials") i el bonapartisme. Han enumerat dotzenes de trets que diferencien el règim Papen-Schleicher del bonapartisme clàssic, ignorant sempre el tret fonamental que els fa semblants: la preservació de l'equilibri entre dos camps irreconciliables. No hi ha res pitjor que el pensament pseudomarxista que, presumptuosament, es deté precisament en el punt on comença el moll de la qüestió. L'analogia amb el bonapartisme, precisada i concretada, no sols aclareix el rol de l'últim gabinet Giolitti en la seua maniobra amb els feixistes i els socialistes, sinó que també fa llum sobre l'actual règim transicional d'Àustria. Ara ja es pot parlar de la necessitat lògica d'un període de transició "bonapartista" entre el parlamentarisme i el feixisme. L'exemple d'Àustria demostra l'enorme importància que té, o millor, que hauria de tenir, la demarcació exacta entre el bonapartisme i el feixisme per a l'aplicació de la pràctica política. Però el pensament formalista en compte de fer una anàlisi social, repeteix criteris prefabricats i substitueix les analogies concretes i riques en contingut per dèbils paraules mancades de sentit. Per això, igual que el bou de la falla russa que es trobava sempre davant d'una nova porta, semblants elements són sorpresos i colpejats per cada nova situació històrica.

"La socialdemocràcia no morí després del quatre d'agost." Tracten els sofistes d'afirmar que la consigna del nou partit, proclamada després del quatre d'agost, era falsa? Òbviament no ho fan, però és precisament aquí on radica el problema. La socialdemocràcia continuà existint després del quatre d'agost però únicament com a partit laborista democràtic de la burgesia imperialista. La seua funció històrica havia canviat. Fou tan sols això el que justificà el naixement de la Tercera Internacional.

¿Intenten dir-nos que el Partit Comunista Alemany continuarà sent una organització de masses malgrat la catàstrofe que l'ha esborrat per sempre de la ment del proletariat com a partit revolucionari? Pensem que res pot justificar tal hipòtesi: descansa sobre una analogia formal i abstracta amb el destí del reformisme. La vella socialdemocràcia agrupava elements revolucionaris junt amb elements oportunistes. El 4 d'agost acabà d'eliminar les tendències revolucionàries i determinà la seua transformació en un partit demòcrata conservador. El Partit Comunista Alemany ha plantejat una tasca revolucionària per a si mateix i per a les masses, i per això li ha calgut lluitar sempre aferrissadament contra la socialdemocràcia. Precisament en aquest terreny ha demostrat la seua fallida davant de la prova decisiva. No es regenerarà com a partit revolucionari. ¿Podrà continuar existint d'una altra forma, amb altres

funcions polítiques? Potser, però no com a organització de masses del proletariat alemany sinó només com a agència de la burocràcia stalinista. No li queda una altra possibilitat política.

Ja en el matí del 5 de març tothom que comprenia la catàstrofe i quina havia estat la política que la provocà, podia i havia de formular aquest pronòstic. En aqueix moment hi havia tan sols una objecció vàlida: el partit encara pot salvar la situació si, sota la influència de la terrible derrota, efectua un canvi clar i bruscat de la seua política i del seu règim, començant per reconèixer clarament i honesta els seus propis errors. Llavors ja creiem, basant-nos en tot el que ha passat, impossible que es produís el miracle del despertar crític del partit; però, inclús en el cas que hagués ocorregut, el Partit Comunista Alemany no s'hauria salvat com a organització; alguns crims polítics són imperdonables. Però avui ja no serveix especular sobre el tema. La prova ja ha passat. Ja no pot ni parlar-se del despertar polític del partit oficial. Al contrari, la burocràcia ha ofegat els darrers llampecs de pensament crític. Res il·lustra millor l'enfonsament del PC Alemany que el fet que, l'endemà de la gran catàstrofe, en compte d'efectuar una anàlisi teòrica dels esdeveniments, feu tot allò que pogué per tal d'impedir l'aclariment i ho feu mitjançant una vertadera campanya d'insinuacions, calúmies, provocacions i persecucions.

Una altra objecció podria ser l'exemple de 1923 quan el partit tampoc complí amb el seu deure però no s'enfonsà. No neguem la importància i les lliçons d'aqueix exemple; però cal treure les conclusions adequades. En primer lloc, la forma, l'envergadura i les conseqüències de la derrota de 1923 no poden comparar-se amb els de la catàstrofe de 1933. En segon lloc, els obrers no obliden el passat; ara el partit haurà de pagar per tots els crims comesos, incloent-hi la capitulació de 1923. Finalment, el Partit Comunista Alemany exigí en 1923 un canvi general del seu aparell dirigent que és el més important, des d'una perspectiva política. El problema no radica en si el Comitè Central era millor o pitjor que l'anterior sinó en el fet que el presídium de la Comintern es veié forçat a respondre al descontentament i la protesta general en el partit, expulsant la direcció brandlerista per tal de calmar els ànims. Tal maniobra ja no és possible: l'aparell es troba completament desvinculat de les masses i no és possible corregir-lo a través les eleccions; davant dels ulls de les masses, el presídium de la Comintern està excessivament lligat a l'aparell de Thaelmann per la seua lluita contra l'Oposició. El fet que la burocràcia stalinista no sols negue els errors que han menat a la derrota, sinó que nega també la derrota mateixa, només serveixen per a agreujar els seus errors i portar-la a la ruïna total.

Ara el problema no consisteix en tractar de preservar un aparell desvinculat de les masses, la qual cosa seria una tasca reaccionària i utòpica, sinó en salvar els

millors elements proletaris de l'estat d'indiferència, desconcert i pesadesa i en treure'ls de la paràlisi. És absolutament impossible assolir aqueix objectiu tractant d'inspirar vanament la fe en un miracle. Cal presentar un balanç honest del passat i conduir les forces dels obrers avançats vers la construcció d'un partit bolxevic per a una nova etapa històrica.